

Позакласна робота

Опис власного досвіду

Безперечно, основною формою організації музичного виховання в школі є урок. Безпосередньо на уроці іде цілеспрямована робота по формуванню основних музичних умінь та навичок учнів. Але на мою думку музичне виховання в школі не обмежується рамками тільки уроку, навіть проведеного на самому високому методичному та професійному рівні. Гарним доповненням є позакласна музична робота. Вона повинна бути тісно пов'язаною з уроками музики і, безперечно, спланованою. Участь в позакласній роботі відкриває перед школярами можливість поглиблено займатися тим, що їм подобається. Вчитель же, працюючи з зацікавленими учнями, має можливість більше залучати їх до музики, формувати самостійність та творчу активність. В „Методиці музичного виховання в школі” під редакцією Л. Г. Дмитрієва та Н. М. Черноіваненко говориться: „При організації позакласної роботи по музиці слід пам'ятати, що:

- всі види позакласних музичних занять повинні бути направлені на підвищення морально-естетичного виховання школярів, формування їх музичних смаків та інтересів;
- широке використання різних методів повинно сприяти пробудженню художніх інтересів, розвитку художньої уяви, музичних, творчих здібностей школярів;
- необхідно виховувати у учнів зацікавленість до просвітницької роботи, прагнення нести людям музичну культуру”.

З власного досвіду скажу, що музично-виховна робота в школі залежить від багатьох умов і принципів, які визначають успішність роботи вчителя музики і якими йому необхідно керуватись в процесі художньо-естетичної діяльності. В сукупності своїй ці умови і принципи утворюють міцну навчально-методичну базу. Серед основних принципів та умов я виділив би такі:

Підбір музичного матеріалу для навчально-виховної роботи, який повинен відповідати темі виховного заходу, і бути найбільш близьким за естетичними запитами і смаками школярів та забезпечувати принципи структурної єдності музичного виховання і освіти;

Залучення дітей до пошуку інформантів і збору зразків народної музичної творчості (пісень, інструментальних мелодій, ігор, театралізованих дійств);
Масове залучення школярів до проведення календарно-обрядових свят, театралізованих дійств і інших культурно-мистецьких заходів;

Проведення в рамках шкільного уроку музики комплексного вивчення музичних та літературних фольклорних джерел з метою формування в учнів міцних асоціативних зв'язків між народною музикою, літературою і образотворчим мистецтвом;

Індивідуальна музично-виховна робота вчителя музики з учнями;
Залучення до процесу музично-естетичного виховання школярів батьків та людей старшого покоління;

Тісна культурологічна співпраця вчителя музики та школи з громадськими організаціями, відділом культури та його структурними підрозділами (будинком культури, історико-краєзнавчим музеєм), селищною радою.

Пріоритетним у такій діяльності є використання педагогічних можливостей партнерства, тобто співпраця з окреми митцями, художніми колективами, художніми інституціями. Таке партнерство є обов'язковою складовою художньо-естетичного виховання учнів школи і такі стосунки необхідно підтримувати й розвивати. Виходячи з вище названих принципів та з метою ефективного проведення музично-естетичної роботи з учнями на уроках музики та в позаурочний час, переконаний, що вчитель повинен взяти за основу музичний фольклор, який є одним з основних засобів художньо-естетичного впливу на духовний світ школярів, на сферу їх емоцій і почуттів, на їх морально-естетичне виховання. Народна музична культура повинна визначати зміст музично-естетичного розвитку молодших школярів, тобто

стати основою знань, умінь і навичок, оволодіння якими необхідне для їх повноцінного духовного і інтелектуального розвитку.

В процесі освоєння зразків народної музичної творчості на уроках музики і в позаурочний час необхідно використовувати всі види музичної діяльності у тісному взаємозв'язку. У репертуар пісень для хорового співу завжди намагаюсь добирати якомога більше календарно-обрядових пісень. Такі пісні мають ігровий характер, просту побудову, нескладну методичну лінію, інтонацію, простий метро-ритм і тому легкодоступні для вивчення саме у різновіковому колективі. Крім того, сам характер такої діяльності, її зміст нейтралізує, стирає різницю між дітьми різних вікових категорій, з яких, як правило, складаються малокомплектні класи у сільських школах.

Музична культура людини є органічною частиною культури народу, до якого вона належить, а та, в свою чергу, на рівних правах входить до великої скарбниці світової культури, тому дуже важливо в наш час виховати таку людину, яка б пишалась приналежністю до рідної української культури, та могла відчувати красу і величність культури будь-якого народу.

На формування інтересів і смаків учнів великий вплив мають сім'я, засоби масової інформації, однолітки, і це потрібно враховувати в кожному окремому випадку, та обов'язковою складовою для мене у процесі навчально-виховної роботи дружнє та партнерське спілкування з учнями це допомагає краще зрозуміти їх естетичні смаки, але успіх всієї роботи по музичному вихованню здебільшого визначається тим, наскільки діти оволодівають різними видами музичної діяльності і мають потребу в ній. Наведу з свого досвіду декілька прикладів різновидів позакласної роботи:

Хорові гуртки. З перших уроків у школі я звертаю увагу дітей на якість звучання, вчу їх розрізняти красивий спів, оцінювати його, прагнути до правильного виконання. Прагну до вираження в співі певного настрою. Щоб вокально-хорові навички виховувалися успішно, я вчу учнів усвідомлювати співацькі завдання і способ їх виконання. Це вимагає вмілого поєднання пояснень і практичного показу вчителя. Оскільки вокальний досвід молодших

школярів, незначний, у співвідношенні пояснень і показу більшу роль відіграє приємний, виразний, правильний спів учителя. Пояснення опираються на співацький досвід учнів, на образні аналогії порівняння з слуховими, зоровими, просторовими, руховими відчуттями. Важливою умовою успішного формування вокально-хорових навичок є зацікавлене, емоційне і водночас свідоме ставлення учнів до співу.

Велике виховне значення має створення загально шкільного хору, об'єднуючого всі колективи для виконання заздалегідь намічених творів. Досвід вчителя і його щира любов до хорового мистецтва в багатьох випадках визначають успішне рішення задач співучого розвитку школярів, їх духовного збагачення. Цікавим досвідом у роботі такого колективу співпраця по обміну досвідом та репертуаром з подібним колективом і я організовував таку співпрацю учнів Красятицького НВО з ансамблем працівників культури, також учні співали разом з хором вчителів школи на святі 150-й річниці школи, минулого року в рамках проведення тижня музики я запросив на зустріч з учнями школи Руслана Нікрасовського заслуженого артиста естрадної пісні України який продемонстрував ряд власних композицій під гітару та щиро порадував своїм співом дітей, подарувавши для шкільного ансамблю декілька патріотичних творів.

Гуртки навчання гри на інструменті Музична діяльність включає в себе не тільки сприйняття музики, але і виконавство. За допомогою гри на музичних інструментах можна розвинути іншу музичну здатність - уміння представити і відтворити ряд музичних звуків в мелодії. Розвиток цієї здатності передбачає розумові операції: порівняння, аналіз, зіставлення, запам'ятовування, таким чином, впливає не тільки на музичний, але і на загальний розвиток дитини. Гра на музичних інструментах - один з видів виконавства що збагачує музичні враження учнів та розвиває їх музичні здібності. Крім того, гра на музичних інструментах розвиває волю, прагнення до досягнення мети, уяву

В основі організації роботи лежить індивідуальна форма роботи вчителя з учнем, яка створює сприятливі умови для того, щоб оволодіти навичками гри на інструменті, активного розвитку музичних здібностей, виховання музичних інтересів і смаків. Я завжди намагаюся будувати процес навчання, орієнтуючись на можливості учня, його особисті якості. З досвіду скажу що важливим етапом є не просто навчитись а й продемонструвати учням свої вміння на виховних заходах мистецьких звітах та конкурсах .

Дитячі фольклорні ансамблі. Музично-пісенна культура споконвіку була невід'ємною часткою життя українців. Свідченням того є розмаїття жанрів та тематики народної музичної творчості: думи, історичні пісні і балади, пісні про кохання і родинне життя, колискові, жартівливі й приспівки до танців, застольні співи, коломийки, козацькі, рекрутські, чумацькі, тощо. За народними піснями можна вивчати побут, ставлення громади до тих чи інших вчинків її представників. Немає такого повороту людської долі, який би не згадувався в українській народній музично-пісенній творчості. Як за лініями долоні можна визначати характер людини, так за формою, будовою народних пісень – характер народу. Саме звернення до народної пісні має велике виховне значення. Її активне засвоєння сприяє формуванню інтересу до народної музики, що в свою чергою є важливою умовою виховання почуття любові до рідного краю. Крім того, виконання народних пісень – це по своїй природі творча діяльність, де втілення художнього образу пов'язано з варіюванням і імпровізацією тексту, мелодії, рухів. На мою думку успішне здійснення музичного виховання школярів засобами музичної народної творчості залежить від:

- готовності вчителя до музично-виховної роботи в сучасних школах різного типу навчання;
- усвідомлення вчителем значення народного мистецтва, традицій у житті народу, важливості його використання у духовному вихованні громадян України;

- розвитку в учнів зацікавленості до різних форм роботи, пов'язаних з ознайомленням учнів з народним мистецтвом.

Шкільний оркестр. На жаль сьогодні таких колективів існує не так вже багато, однак досвід показує, що вони можуть грати важливу роль в пропаганді музичної культури. Ансамблева гра вимагає злагодженості виконання. Це стосується ритмічності і загальної музичної виразності. Завжди акцентую увагу учнів на тому, що необхідно прислухатися до своєї гри і гри партнерів, не прагнути заглушати один одного, намагатися передавати настрої, виражені в музиці. В системі роботи з оркестром спільній грі передують індивідуальні заняття з кожною дитиною і грі невеликими групами (по 2-3 особи), потім лише тоді коли вони добре освоїли інструменти, вивчили свої партії, об'єднують в підгрупи. Для гармонійного звучання змішаного оркестру необхідна велика попередня робота з дітьми - спочатку індивідуальна, потім невеликими групами, ансамблем і, нарешті, всім складом оркестру. У роботі з оркестром музичні керівники в основному користуються готовими інструментуваннями (перекладення п'єс для оркестру), опублікованими у дитячих збірниках, та я знаючи деякі правила інструментування, виходячи з характеру музики та складу оркестру, інколи роблю власне аранжування партитури незначне і теке що не змінить суттєво гармонії.

Не зважаючи інколи на труднощі учні завжди з бажанням та задоволенням йдуть на уроки бо колективне виконання викликає великий інтерес, у такому колективі учні вчаться виконавській культурі також в них формується більш витончений музичний смак. Особливою подією для учасників оркестру є виступ на мітингах 9 травня до Дня Перемоги та інших заходах

Однією з сучасних форм позакласної роботи в школі організація **вокально-інструментального ансамблю(ВІА)**. Гра в ансамблі – чудовий стимул для розвитку слухових і технічних навичок на всіх етапах формування виконавця. Вона не тільки розвиває музичний слух, а й сприяє розвитку творчого мислення. Гра в ансамблі дає можливість вільного

змістовного спілкування професійною мовою, спонукає до згуртованої праці, красивої гри, виступає стимулом змагальності й особистісної оцінки вмінь молодих виконавців. Гра в ансамблі формує комунікативні якості особистості.

Інтерес підлітків до ВІА пояснюється багатьма причинами. Це, перш за все, бажання наслідувати моді, яке дозволяє почувати себе „сучасною людиною”. Крім того популярна музика доступна для сприйняття і приваблює своєю зовнішньою оригінальністю. Іноді підлітків приваблює сам процес гри, оволодіння грою на сучасних музичних інструментах. Тут учні сміливо розкриваються і відкривають свої можливості, наприклад працюючи з таким колективом, виконавці через деякий час самі писали пісні і виконували їх. Цікавим є досвід виконання народних пісень в сучасній обробці, що популяризує народну творчість серед молоді та в простоті викладу мелодії є красивим і зрозумілим для виконавців і слухачів

Шкільні свята також являються однією з масових форм позакласної роботи. Їх тематика може бути самою різноманітною, але особливого значення набувають календарні свята (Різдво, Новий рік та інші), а також присвячені знаменним датам (Міжнародний жіночий день, День Перемоги та ін.). Музика в поєднанні з іншими видами мистецтва (живописом, літературою) роблять свята емоційно забарвленими. В школі проводяться і музичні свята, вони можуть бути присвячені сучасній пісні, музиці народів нашої країни, різним подіям музичного життя.

Позакласна робота - важлива складова частина навчально-виховного процесу. Вона тісно пов'язана з класними заняттями, але не підміняє їх, хоч і розв'язує ті самі навчальні й виховні завдання, і в цьому відношенні є продовженням тієї роботи, яка проводиться на уроці.

Проте одночасно позакласна робота має і свої специфічні принципи, а саме: врахування віку й ступеня підготовленості учнів до занять, взаємозв'язок позакласної роботи і класних занять, добровільність, наявність інтересу до вивчення мови, вибірковість, що виявляється у відсутності єдиної програми для позакласної роботи й дозволяє вчителю самому планувати її, виходячи з умов

роботи школи, вікового складу учнів, їхньої зацікавленості, а також залежно від програмового матеріалу, що вивчається.

Завданням позакласної роботи є: збагачення й розширення знань учнів, створення інтелектуального фону, що сприяє свідомому і глибокому засвоєнню програмового матеріалу; поглиблення набутих на уроках знань, розвиток умінь і навичок усного й писемного мовлення; виховання ініціативи, самостійності, творчих здібностей учнів, їх пізнавальних інтересів; забезпечення виховної спрямованості предмета, що вивчається, формування почуття патріотизму.